

Szükségletek és motívumok

Henry Murray
perszonalógiája

Murray élete és munkássága

- z Amerikai pszichológus
- z Pszichoanalitikus gyökerek
- z Biológiai hangsúly
- z Élettörténeti hatások
- z Találkozása Junggal
- z Harvard Pszichológiai Klinika

Murray elméletének alapfeltevései

- z Az egész személyiséget kell tanulmányoznunk (holizmus) ⇒ perszonalógi
- z A személyiséget szükségletei, motívumai határozzák meg
- z A belső igények és a külső környezeti kényszerek egyformán fontosak (interakcionizmus)

Az igények általános elmélete

- z Erő, amely az egyén viselkedését, gondolkodását, érzéseit meghatározza
- z Aktivizálja az egyént, hogy bizonyos dolgokat keressen, másokat elkerüljön
- z Az igények változatosak, sokszínűek
- z Az egyes igények összekapcsolódnak (fúzió, alá-fölérendelőülés, konfliktus)
- z Lehet nyílt vagy lappangó

Az elsőrendűigények Murray szerint

z Szexuális igény	z Alázat igénye
z Hatalomigény	z Támasz igénye
z Hovatartozás igénye	z Gondozás igénye
z Agresszió	z Teljesítmény igénye

A kényszerek

- z Az igényekhez kapcsolódó környezeti tényezők
- z Felkeltik az igényeket
- z Legtöbbször más emberek viselkedéséből erednek
- z Ártalmas vagy hasznos (kiértékelés)
- z Alfa- és bétakényszerek

Az emberek közti folyamatok

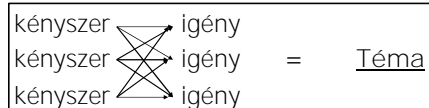
z Érzelmi „csereügyletek”:

„A” személy viselkedése (gyámoltalanság), mint kényszer
⇒ „B” személy igényét felkelti
(pl. gondoskodásigény)

„B” személy viselkedése (gondoskodás), mint kényszer
⇒ „A” személy igényét befolyásolja
(pl. támaszigény)

A témák

z A pszichológiai folyamatok alapegysége
z Speciális igények és speciális kényszerek
összekapcsolódása (pl. tanácsadás)

A tematikus diszpozíciók

z Minden embernek vannak az életére
jellymzőspeciális témái
z Ezek irányítják a viselkedést, a
gondolkodást, az érzelmeket
z Vizsgálható: Tematikus Appercepció
Teszt (TAT)

Specifikus szükségletek egyéni különbségei

Teljesítményszükséglet (McClelland)

z Sikerorientált és kudarckerülő személyek
z Az alacsony teljesítményigényű személyek
nagyon könnyű vagy nagyon nehéz
feladatokat választanak
z A magas teljesítményigényű személyek a
közepes nehézségű feladatokat részesítik
előnyben

Hatalomszükséglet (D. Winter)

z ≈ Dominanciaszükséglet Murraynél
z Magas hatalomszükséglet: rosszabb
feszültségtűrés
z Szubmisszív barátok előnyben részesítése
z Kedvelik a státuszszimbólumokat
z Többet vitatkoznak, igyekeznek meggyőzni
másokat
z Igyekeznek kontrollálni a róluk kialakított képet
z Társadalmilag elfogadott és problémás formák

Affiliációs szükséglet

- z Társas igény és elfogadás vágya
- z Fontos a benyomáskeltés
- z Csoportnyomásnak jobban engedelmessé válnak
- z Izgatottabbak lesznek, ha vonzerejüket méregetik
- z Hátterében több különböző ok állhat

Intimitásszükséglet

- z A Másikkal való összeolvadás vágya
- z Jobban feltárulkoznak az interakciókban
- z Jobban odafigyelnek másokra
- z Több mosolyt és szemkontaktust használnak
- z Elégedettebbek az életükkel, kapcsolataikkal
- z Nem fér össze a hatalomszükséglettel

Gátolt hatalommotívum

- z Összekapcsolt motívumok
- z Magas hatalomszükséglet, alacsony affiliáció, a hatalom kifejezésének gátlása
- z „Vezetői motívummintázat”
- z Winter szerint előre mozdítja a háborúk kitörését

Incentív érték

- z Egy adott cselekvés mennyire alkalmas az adott szükséglet kielégítésére
- z A személy a különböző cselekvések közül választ incentive értékük alapján
- z A szükséglet és az incentive együtt befolyásolják a viselkedést
- z A szükséglet erőssége bármely viselkedés gyakoriságát vetíti előre
- z Az incentive érték mérésével a választás jelezhető előre
- z Elvárás és képesség (McClelland)

Joseph Lichtenberg motivációelmélete

- z Csecsemőkutatások és pszichoanalitikus szelfpszichológia alapján
- z Elkülönülő motivációs rendszerek pszichológiai és neurofiziológiai jellemzők alapján

A fiziológiai viszonyok pszichés szabályzásának igénye
Kötődés és odatarozás igénye
Kereső-kutató viselkedés és önérvényesítés igénye
Távolságtartás, visszahúzó, ellenkezés igénye
Szexuális izgalom és élvezet igénye

Kurt Lewin mezőelmélete és dinamikus személyiségpszichológiája

A Gestaltpszichológia hatása a személyiségelméletekre

- z Az észlelés szerveződését vizsgáló nagy pszichológiai iskola
- z „Az egész mindig több, mint részeinek összessége”
- z Hatása a személyiségpszichológiára: Holisztikus-organizmusikus elméletek Lewin mezőelmélete

Kurt Lewin jelentősége

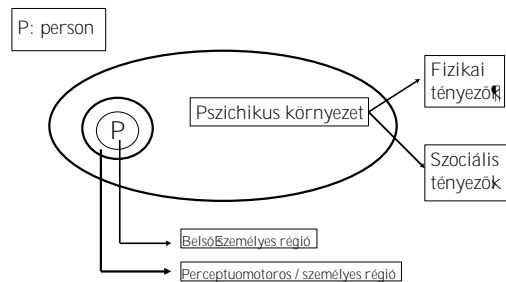
- z Német emigráns pszichológus
- z Sokirányú tevékenység
- z Csoportdinamika, vezetélmélet
- z Frustráció vizsgálata
- z Rorschach-teszt: felszólító jelleg

Lewin személyiségelmélete

- z Dinamikus pszichológia: az egyén és a környezet állandó kapcsolata
- z Az egyén és a környezet oszthatatlan egészet (Gestalt) alkot: pszichikus mező»
- z A mezőösszetevőátfolyamatos kölcsönhatásban állnak egymással

A pszichikus mező szerkezete

A személyiség dinamikája I.

- z A személyiség szükségletekkel rendelkezik
- z Ha ez megjelenik, feszültség támad
- z A pszichikus mezőelemei (személy, tárgy) ennek nyomán felszólító jelleget kapnak (pl. éhség...)
- z Ez meghatározza, hogy mi emelkedik ki figuraként a pszichikus mezőháttéréből

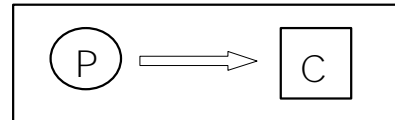
A személyiség dinamikája II.

- z A céltárgy a feszültséget csökkentheti: + valencia
- z A céltárgy a feszültséget növelheti: - valencia
- z A mező elemeinek felszólító jellegei együttesen határozzák meg a viselkedést
- z Elmozdulás (lokomóció) jön létre

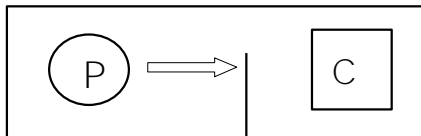
A frusztráció vizsgálata

- z A szükséglet kielégítésének akadályozása
- z Dollard és Miller frusztráció-agresszió hipotézise:
 - ⇒ minden frusztráció agresszív viselkedést vált ki
 - ⇒ minden agresszív viselkedés frusztráció nyomán jön létre
- z Rosenzweig: Picture Frustration Test (PFT)
- z Lewin: óvodások játékanak vizsgálata
frusztráció ⇔ regresszió

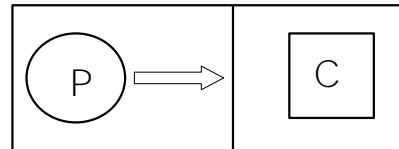
Pszichikus helyzetek: az akadály nélküli helyzet

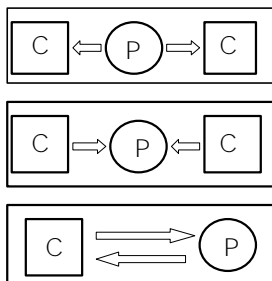
Pszichikus helyzetek: problémahelyzet

Pszichikus helyzetek: Frusztrációs helyzet

Pszichikus helyzetek: konfliktushelyzetek

Hasonlóságok Murray és Lewin pszichológiájában

- z A személyiséget alapvetően a szükségletek határozzák meg
(Murray: igény, Lewin szükséglet)
- z A belső szükséglet és a környezeti tényezők dinamikus kölcsönhatásban állnak egymással
(Murray: téma, Lewin: pszichikus helyzet)

A holisztikus - organizmikus személyiségelméletekről

- z A Gestaltpszichológia elveinek alkalmazása
- z Kurt Goldstein, Angyal András, Fritz Perls
- z Holisztikusság: egészségesség („több, mint részeinek összessége”) PA, Behav.
- z Organizmikus szemlélet: az organizmus, mint egész vizsgálata

Az organizmus jellemzői

- z Szervezett egészet alkot
- z Nem ismerhető meg részeiből, csak az Egészből
- z Önálló hajtóereje az Ön-aktualizáció
- z Nyílt rendszert alkot: minimális kölcsönhatás
- z Inkább vizsgál egy személyt részletesen
- z A hangsúly az „itt és most” - on van

Az organizmus struktúrája

- z A figura- háttér elv alapján szerveződik
- z A mi szemléletünk függ, aktuálisan mit tekintünk alaknak
- z Ami előtérbe kerül a tudatban, a viselkedésben, az az aktuális figura, a többi a háttér

Az organizmus dinamikája

- z Az organizmus átlagos feszültségi állapotra törekszik: kiegyenlítődés
- z Az organizmus energiakészlete egyenlően oszlik el
- z Ha kibillen az egyensúly, vissza akar térni a kiegyenlített állapotba

Az önaktualizáció

- z Belsőleg adott lehetőségek, potenciálok kiteljesítése
- z Egyedi, mindenkinél más
- z A megvalósításhoz össze kell hangolódni a környezettel

Az organizmus szükségletei: autonómia- szükségletek

- z Minden olyan emberi motívum, amely az önkiterjesztésre vonatkozik
- z Önállóság, uralomvágy
- z Autonómia-zavarok:
Túlzott autonómiára törekvés
Nem elégséges autonómia törekvés

Az organizmus szükségletei:
homonómia szükségletek

z Célja az alkalmazkodás, a nagyobb egész részévé válni

z Társkapcsolat, család, haza, vallás, természet, művészet

z Homonómiazavarok

Túlzott szeretetigény

Túlszeretés

Önfeladás (Perls: Konfluencia = összeolvadás)